

Magazin za kulturu, umjetnost, nauku i obrazovanje

Doc. dr Hristo Petreski

I BAJKE NISU ONO ŠTO SU NEKAD BILE

Verujte mi: bajka je strašna stvar. Ne zbog toga što najčešće u bajkama ima mnogo nasilja, krvi, straha, pa i oružja i što se deca plaše dok čitaju, ili zbog toga što roditelji moraju da zamenjuju reči ili tumače značenja i dejstva dok im čitaju ili prepričavaju bajke. Već, puno je strašnije: što se mnoge stvari iz bajki - zbilja dešavaju.

Možda su bajke proroštva, ili bolje rečeno - imaju proročku moć, kada se one u najvećem broju slučaja i ostvaruju. Mada izgleda jako idilično danas zamisliti Crvenkapicu kako ide sama kroz park ili šumu, novine su pune crnih hronika i vesti, gde su napadnute devojke ili nezaštićena deca. Ali, još strašnije je kada se neko prepozna u Alibabi sa četrdeset razbojnika. Bez aluzija, ali i bez iluzija molim!

A, ako se neko prepozna: zna se - cenzura, mada je verbalni delikti kobajagi odavno ukinut. Ne mora da se održi plenum CK-a, ili zatvorena sednica nekog komiteta na kojoj ćete vi kao bajkopisac biti na tapetu, već sledećeg dana, sata ili minuta nakon sudbonosne odluke o "subverzivnom i ideološki nepodobnom sadržaju" vaše opasne bajke - vi ćete biti ne samo nepoželjni i žigosani, već i proglašeni opasnim i stranim, pa mada se branili i sa slobode, kada vam je pasoš oduzet, a prijatelji kada vas vide okreću glavu ili prelaze na drugu strane ulice. Možete smisliti, pa čak i napisati bajku i o tome, ali ko će vam je objaviti?

Čuvajte je u vašoj zaostavštini, svakoga dana ljubomorno je sami sebi čitajte od jutra do mraka, naslađujte se bez prestanka, pa je onda sakrijte između stranica neke debele knjige, isto kao što ste najopasnije ideje i poruke sakrili između redova, i budite sasvim sigurni da će vas ona, ali i oni nadživeti!

Tako, sa pozicije kreatora (a mnogi bi rekli i: mistifikatora, uzurpatora i falsifikatora) bajke - vi direktno dobijate ili glavnu ili neku od sporednih uloga u novoj životnoj bajci.

Kao na filmu, tako i u bajci. Ko preživi - on će pričati i prepričavati priču. Onako kako je bilo, ili onako kako je trebalo biti. Neko će izdržati kao dosije u bunkeru, drugi neće sami preći most, a treći će ostati u mraku i hladu - čekajući neki zalutali i topliji sunčev zrak da im ugrije smrznuta tela i premrzle kosti. Ali, to ne znači da bakopisci ne treba da nastave da izmišljaju bajke (čitajte: da pišu i žive u bajkama), jer to bi značilo da na brdima ne treba da pada sneg - da bi se otkrio zečiji trag...

Realisti i sada kažu da ne veruju u mističnost bajke, isto kao što nisu verovali ni onda kada su na neki misteriozan način prelako i prebzo spajali jedan sa drugim krajem, ali nadrealisti se takođe ne žele predati ni danas, jer s pravom tvrde da fantastičnijih primera nikada nije ni bilo!

I tako, po navici, dok još uvek deci čitamo bajke, smatrajući da bar oni veruju u njih, pobuni se ponekad i dete u nama, ne želeći više da govori i sluša lažne reči, nezavisno dali se odnose na šumu ili prašumu, na vukove ili medvede, na ajkule ili školjke, na tvrđice ili lopove...

Zna se da bajke imaju dobre i loše junake, lepe ili ružne likove, isto kao što i ljudi imaju lepa imena u ličnim kartama a ružna u nadimcima, ili kao što neka jadona prljava čistačica ne ni sazna, a ne i da se prepozna kao referenticu za higijenu, tako i bajkopisci i teoretičari nastaviće da spore oko toga šta je čudno a šta čudesno...

I dok danas, u virtualnom vremenu, u digitalnoj eri, u pomešanoj sajber stvarnosti, sanjamo o Aladinovoj čarobnoj lambi, ili maštamo o još čarobnijoj fruli, bogove, kraljeve i princeze ne moramo ni da zamišljamo - jer ih svakoga dana sve više vidimo na ulici, ili na televiziji!

A televizija nije film, tamo protagonisti nisu obučeni u tuđe kostime, oni ne igraju druge već uglavnom prikazuju sebe, bez šminke koja se topi pred svetlima reflektora, pa kako onda da gledaoci ne veruju u ono što slušaju i gledaju, mada i bajke nisu ono što su nekad bile...

PR
DIOGEN pro kultura
<http://www.diogenpro.com>